

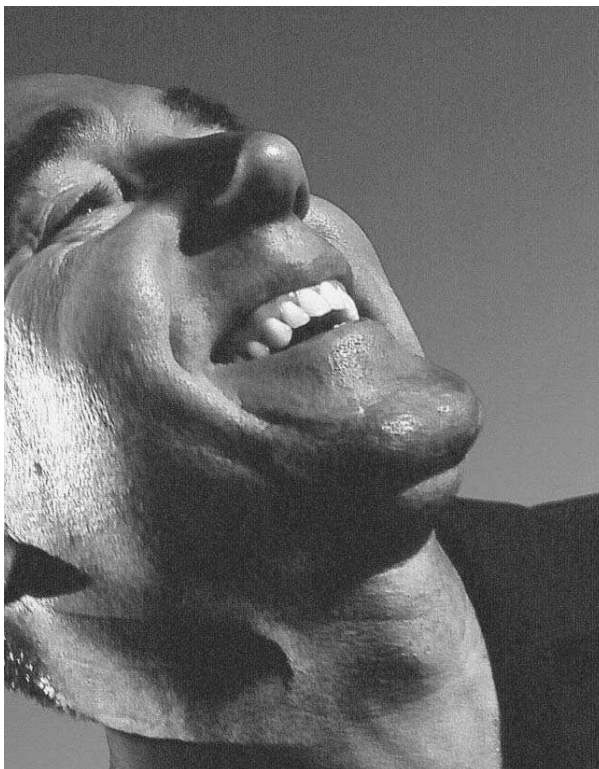
ELISEO PARRA

Un cor bategant a 5/8

Josep Vicent Frechina

ELISEO PARRA ha escoltat cantar la tia Màxima Ramos al seu corral en Peñaparda, mentre l'olla amb el dinar fumejava sobre un foc en terra i el seu home, assegut al carassol, l'acompanyava amb les castanyetes. I això és nota. Com és nota que de jovenall seguia, aplicadament, les passes de Phil Collins, primer, o de Pedrito Díaz, després, per acabar finalment en braços d'Agapito Marazuela, el gran mestre segovià de qui manlevà repertori, capteniment i destresa amb els ritmes coixos.

Com pot un cor bescanviar el seu batec de 4/4 per un altre de 5/8? Eliseo ens ho explicà a Vic, després de la seua actuació al Mercat de Música Viva, ajocat en un bancalet del Passeig, mentre queia la nit i alguns seguidors s'acostaven a felicitar-lo i a demanar-li un autògraf. Un autògraf! Qui li ho haguera dit cinc o sis anys abans, quan no passava de ser un músic de sessió amb un prestigi reconegut tant sols per un exigü grapat d'incondicionals? *Tribus Hispanas*, l'extraordinari treball que publicà el 1998, significà la seua apoteòsica irrupció en el panorama de les músiques d'arrel de l'Estat i féu justícia a una trajectòria que feia molts anys que demanava un reconeixement generalitzat. Fet i fet, aquesta reaparició va sorprendre amb el peu canviat la majoria de mitjans especialitzats, desconixedors del seu esplendorós passat més enllà del fullet promocional lliurat per la discogràfica, que esmentava, ben bé de passada i sense donar-li molta importància, la seua transcendental etapa barcelonesa on col·laborà amb diversos grups i solistes, deixant en tots la marca de

PEPE ABASCAL

la seua poderosa petjada: La Rondalla de la Costa, Al Tall, La Murga, Sardineta, l'Orquestra Plateria, Maria del Mar Bonet, Ovidi Montllor, Marina Rosell, Gato Pérez, Sisa...

Arran de la publicació de *Tribus Hispanas* comencen a vessar-li les contractacions i els encàrrecs, i pot desenvolupar la seua faceta com a productor, faceta de què ja havien gaudit abans el recentment desaparegut Àngel Carril, María Salgado o Elisa Serna, entre d'altres, i que ara gaudiran la cantant sudanesa Rasha, els Chouteira, Oskorri, etc. Per uns moments sembla estar a tot arreu: continua amb el projecte *Arboleras* de difusió de la música sefardita, col·labora amb la Compañia Ibérica de Danza, amb el Ballet Nacional i amb la Compañia Nacional de

Teatro Clásico, edita un treball sobre la música de les festes de Terol acompanyat del bo i millor del folk aragonés... I rebla el clau de la seua renovada i creixent reputació amb l'edició de *Viva quien sabe querer*, una continuació del *Tribus Hispanas* que el supera en frescura, nervi i acabat. És evident que ha trobat el camí i que s'hi llença ja sense cap mena d'inhibicions, esperonat per un públic entusiasta i una crítica unànime en els seus elogis.

Tot comença, però, a Barcelona, fa uns trenta anys i escaig...

Sí. De fet, vaig arribar amb dotze anys a Barcelona, quan mon pare va ser destinat a l'aeroport del Prat, vaig estudiar allí i allí vaig començar a tocar la bateria, primer

amb el grup Mi Generación i, després, amb algunes formacions d'allò que se'n deia la Onda Laietana que es movia al voltant de la sala Zeleste. Vaig estar amb els Blay Tritono, La Rondalla de la Costa...

Amb La Rondalla de la Costa fas les teues primeres provatures amb la música tradicional...

Sí. Encara que amb Blay Tritono vam fer alguna cosa de Segòvia, i també coses catalanes, amb jazz, però sí que és veritat que el primer «folk» que faig és amb La Rondalla de la Costa.

No intervens, però, en la gravació de *Records de València*.

No. I tampoc en el disc dels Blay Tritono. En tots dos grups entre justament després de la seva gravació.

Quan un remira la teua trajectòria d'aquells anys –parlem de finals dels 70–, té la impressió que poseeixes el do de la ubiqüitat: toques amb Al Tall, Maria del Mar Bonet i Ovidi Montllor. Fundes l'orquestra Sardinetas mentre vas tocant amb moltes altres: La Sonora Catalana, La Negra, la Plateria...

Són anys en què hi ha molta moguda a Barcelona: nova cançó, el

primer folk, l'ona laietana, les grans orquestres de salsa... Sardinetas va sorgir del Saló Diana simultàniament amb la Plateria, i és cert que aleshores tocàvem contínuament...

Amb Maria del Mar Bonet graves *Saba de Terrer* (1979) i hi tornes a col·laborar, deu anys després, en *Gavines i dragons*. Com surt aquesta col·laboració?

Són aqueixes coses que vas coincidint en les actuacions i un dia sorgeix la idea de col·laborar. En *Saba de Terrer* estan el Manolo Miralles, l'Enric Esteve, el Xavier Batllés, que són músics amb els quals ja havia tocat infinitat de vegades. Fins i tot, recordo que, amb Maria del Mar Bonet, anàrem a un festival a la Bretanya, l'Enric Esteve i jo, sols, i va ser una passada...

Açò coincidia amb la teua integració a Al Tall...

Jo, amb Al Tall, ja venia tocant uns anys quan actuaven a Barcelona. Vaig col·laborar amb ells en la gravació de *Posa vi* i, després de la mort de l'Enric Ortega, durant la gira catalana de presentació d'aquest disc, em vaig integrar-hi definitivament i, fins i tot, vaig marxar a viure a València. Vam gravar *Quan*

el mal ve d'Almansa i ens vam far-tar d'actuar per tot el País Valencià.

Després, de la mà d'Enric Esteve, tornes a Barcelona i participes en la fundació de La Murga. Jordi Fàbregas em comenta que conserva gravacions casolanes d'aquella primera època que són possiblement del milloret que feu el grup...

Sí? Jo recordo que sonàvem realment bé. Amb una campanya de «la Caixa» ens vam recórrer quasi totes les escoles del Principat... Després gravàrem *Almanac* i jo ja em vaig desvincular en tornar-me cap a Madrid.

Et cansares de Barcelona?

No! Hi estava molt a gust, però en guanyar els socialistes les eleccions del 82 ens va sortir una història allà i marxàrem tots amb la Sardinetas, que potser ja era Mosaico: estava encara el Marià Albero, l'Alberto Rodríguez, la Laura Tàpies... Tots marxàrem cap a Madrid, però ells, als sis mesos, van tornar. Jo aleshores vaig pensar: bo, ja he tocat amb tots els de Barcelona... De fet, Madrid m'abellia molt perquè llavors la moguda i la modernitat s'havien desplaçat també cap allà, i mira, al final allí estic encara.

Quan arribes a Madrid graves amb Mosaico un disc d'homenatge a Agapito Marazuela. Aquest disc et descobreix davant el públic espanyol i marca un punt d'inflexió en la teua trajectòria que, des d'aleshores, et durà a concentrar-te bàsicament en la música tradicional castellana. Quan entres en contacte amb l'obra de Marazuela? El coneixies abans d'arribar a Madrid?

I tant! Mira, just abans d'anar a Madrid vivia, amb el Marià Albero, la Laura Tàpies i el Juande Martínez –que també tocava a la Murga–, en una masia a Vilert, al costat de Banyoles. Recordo que anàvem cada tarda a la Costa Brava per tocar al carrer i treure peles i ja llavors tocàvem tot el repertori d'Agapito perquè ens agradava. La Laura, que

PEPE ABASCAL

era clarinetista, havia après a tocar la dolçaina amb ell, havíem anat a Segòvia a veure'l... Jo sempre dic que vaig passar de Paul McCartney, que m'agradava molt, a Agapito Marazuela! La nostra arribada a Madrid coincideix amb la creació de l'Asociación de la Música Popular, que decideix treure un disc d'homenatge a l'Agapito i ens crida a nosaltres, precisament perquè érem els qui tocàvem el seu repertori.

Per al segon disc, *De Raíz* (1985), decideixes donar-li un toc de modernitat i introdueixes programacions electròniques, sintetitzadors...

Si vols que et digui la veritat mai m'ha agradat gens això de les músiques programades i electròniques. És cert que en l'última època de Mosaico actuàvem amb un ordinador sobre l'escenari —ja saps: «eramos pioneros»—, però jo patia molt i em passava les actuacions mirant de reüll la màquina...

Tot i això repreneres els tractaments electrònics en el teu segon disc en solitari, *Arraigo* (1994)...

Això d'*Arraigo* va ser a traïció. El Centre de Cultura Tradicional de la Diputació de Salamanca em crida perquè faci la música per a un vídeo turístic de la província. I allò de sempre: poca pasta... Total, que decidesc de fer-lo a casa, amb l'ordinador. Després resulta que no treuen el vídeo i, com la música ja estava feta, treuen el disc! Clar, una cosa és fer una música de fons i una altra molt diferent fer un disc!

Sembla que l'inici de la teua carrera en solitari té prou a veure amb la casualitat perquè el teu primer disc, *Al-Bedrio* (1993), també té una història semblant al darrere.

Sí, sí! Va ser un encàrrec per a un programa de ràdio sobre les «Mil i una nits». Cada nit anaven a llegir un dels contes i em van demanar la música. Després, el programa finalment no quallà i, com que ja me les havien pagades, les músiques, RNE em proposà de treure'n un disc. Vaig afegir uns quants temes més, tots inspirats en la sonoritat

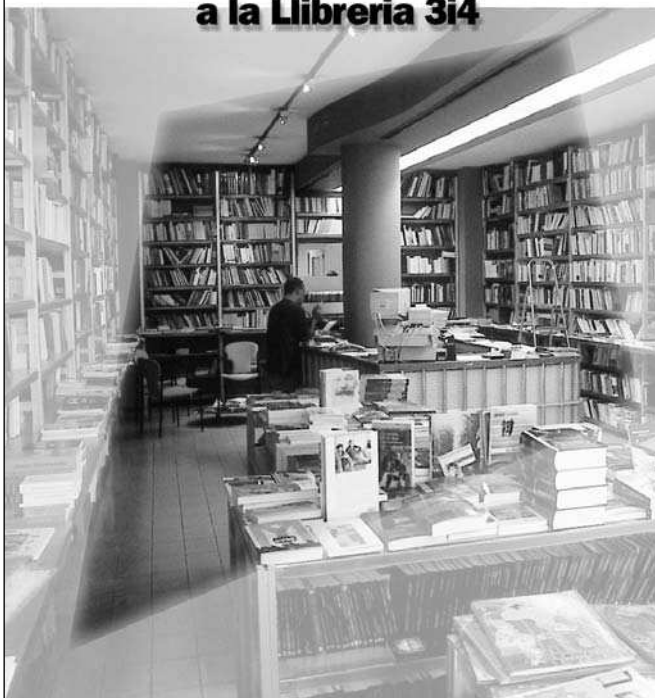
àrab que demanava el tema, i tiràrem endavant el disc. A més, ja feia un temps que tenia ganes de sortir amb el meu nom només... Després de Mosaico em vaig cremar moltíssim i vaig tornar a ser «mercenari»: tocava amb tothom —salsa, orquestres..., el que fos. Tant *Al-Bedrio* com *Arraigo* pertanyen a aquesta època i per això surten una mica, com dius, de casualitat.

Fins que arriba Javier Paxariño i surt el projecte de *Tribus Hispanas* (1998).

Efectivament. Jo sempre m'havia fet sol els discos, sense productor. Paxariño em convenç de treure endavant el projecte i de parlar amb el Juan Alberto Arteche —que ja havia gravat amb els Radio Tarifa— perquè el produeixa. I va ser una col·laboració extraordinària, que ens va enriquir moltíssim als tres.

És evident que en la teua vida hi ha un abans i un després de *Tribus Hispanas*...

**Descomptes especials en llibres,
CD's i vídeos per als socis
d'ACPV i Casals Jaume I
a la Llibreria 3i4**

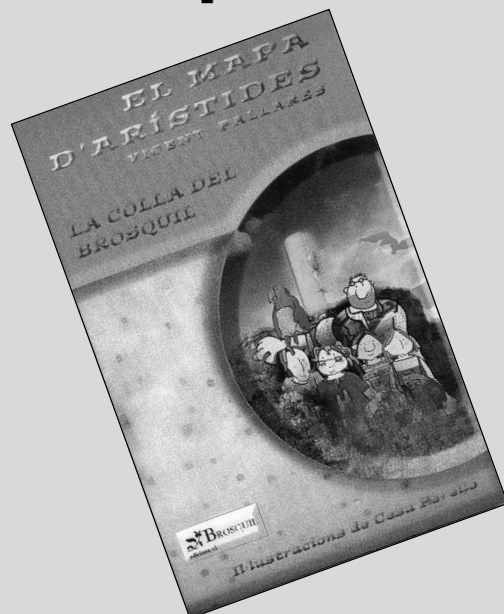

C/ Pérez Bayer, 11 · 46002 València
Tel. 963 529 110 · Fax 963 529 872
administracio@tresiquatre.com

Una col·lecció de literatura
per a recórrer tota
la nostra geografia

Més informació a BROSQUIL EDICIONS:

www.brosquiledicions.es

*Amb Al Tall,
al Palau
de la Música
Catalana de
Barcelona el 1978.
Eliseo és el segon
per l'esquerra.*

*Eliseo amb José
María Fraile
i Susana Weich-
Shahak: el projecte
Arboleras.*

conserven el sabor de la literatura popular.

Això vaig intentar. Home, jo no sé escriure com escriuen, per exemple, els cantautors. I després, admirant l'altura literària que posseeixen moltes lletres tradicionals —igual que les músiques: jo sempre dic que no hi ha compositor en el món que superi la música feta pel poble—, vaig començar a provar i vaig veure que me n'anava sortint. No era fàcil, perquè condensar les idees en quatre o cinc versos com fan els poetes populars és ben complicat, però amb una mica de treball i una mica de *jeta*, o bastant *jeta*... La veritat, però, és que m'ho vaig passar molt bé escrivint-les...

Durant un temps compagines *Tribus Hispanas* amb el projecte sobre el cançoner sefardita de tradició oral *Arboleras*, del qual s'han publicat ja tres volums i, personalment, em resulta curiós comparar l'ortodòxia i austeritat d'aquest projecte amb l'experimentació i l'exuberància sonora de l'altre... A més, tinc la sensació com que, a cada nou lliurament d'*Arboleras*, la teua implicació minva una mica respecte a l'anterior.

Clar, clar. Això és un treball que havia engegat la Susana Weich-

Sí, i per moltes raons. En primer lloc, per la seva realització. Jo no havia treballat mai en cap disc que trigués nou mesos a fer-se: aquest es creava ben bé allà. Jo portava els temes, alguns arranjaments, però era allà a l'estudi on, sense presses, anàvem provant i anaven fent-se les peces. I en segon lloc, és clar, per la seva rebuda. La gent, la premsa, començà a dir que el disc obria un nou camí, unes noves alternatives..., i de sobte em trobo fent un grapat de bolsos.

En *Tribus Hispanas*, de fet, hi ha més creació que recreació...

Doncs, en part, sí, perquè dels deu temes, sis són de creació pròpia. Una creació, tanmateix, basada totalment en la tradició: una creació seguint les maneres tradicionals, podríem dir, utilitzant-ne estructures, ritmes i harmonies, tractant de pillar l'aire de les melodies autèntiques, etc. Si et fixes, entre les composicions meves hi ha unes seguidilles, un *baile a lo ligero* —a la manera dels dels Picos d'Europa—, un son extremeny, o un cant d'estil...

I estens aquesta forma de treballar fins a les lletres, que també

ALICIA VALERIO

Eliseo amb la formació de Viva quien sabe querer al complet.

Shahak, aquesta musicòloga israeliana que ha fet una investigació impressionant anant-se'n a cada racó del món on quedava alguna comunitat sefardita per gravar el seu repertori. I és ella qui dirigia la gravació i, la veritat, a mi no em deixava fer res. Ella deia: «Jo poso el material, però l'hem de fer com si fóssim ells», és a dir, hem de tocar i cantar com els vells. I, home, he après molt però la meua tendència natural havia de ser la que tu dius. Primer, perquè la meua formació i el meu llenguatge és el rock, en principi. El que jo porto a la motxilla és el rock, la salsa, una mica el jazz... És lògic que a l'hora d'encarar qualsevol feina, vulguis que no, et surt això que portes dins: que jo no vinc de fer folklore, que jo vinc del revés!: vinc del rock i ara m'he enamorat d'això i penso que és el que he de fer. I tenint en compte això i, a més, admetent que nosaltres no podem cantar i tocar com els vells –i t'ho dic jo, que he estat dotze anys anant al camp a escoltar-los i gravar-los: és impossible cantar com ells– i que, és més, penso que no ho hem de fer perquè vivim en un altre temps i en un altre món diferent. És lògic que la meua tendència natural sigui la que tu

dius, experimentar, barrejar el *panadero cuadrado* amb el baix elèctric o amb els teclats...

Una tendència que continua en el teu següent treball, un encàrrec que, inicialment, i per la seua concepció, feia esperar un tractament més purista i que, en canvi, sembla una continuació de *Tribus Hispanas* amb materials aragonesos. Em referesc al volum 3 de la sèrie Chicotén, *La fiesta en Teruel* (2000).

Saps què passa? Que una vegada has obert un camí, i sents que aquest camí és el teu, i pots moure't amb una certa llibertat..., doncs, vas caminant. Aquest va ser un encàrrec de l'editorial Aragón LCD-Prames per fer un disc, amb diversos músics aragonesos, sobre les músiques festives de Terol. El treball de *Tribus* estava molt recent i era prou normal que influís en els arranjaments, la forma de treballar... Va ser una experiència molt maca.

Fins i tot inclous un parell de temes propis. Hi ha, per exemple, «Punta y seguida», unes seguidilles d'homenatge a Terol que palesen una certa predilecció pel gènere –les seguidilles de «Van

por el aire» ja eren un dels temes emblemàtics de *Tribus Hispanas*...

Perquè tenien un «estribillo cantabile»... No és que en tingui una predilecció especial. De fet, les seguidilles del disc de Terol més valia que no les haguessis anomenat. No m'agrada gens el que vaig fer amb elles, i més per tancar el disc! Cada vegada que les sento... Déu meu, senyor! Menys mal que són discos que no s'escolta massa gent!

I per fi arriba *Viva quien sabe querer* (2001), que significa la teua consolidació definitiva i que, al contrari dels dos anteriors, sembla un producte més visceral i menys de laboratori, tot i mantenir-ne la línia d'arranjaments i sonoritats...

Quan vàrem gravar el *Tribus*, jo no tenia grup ni res que se li semblés. Vaig haver de posar-me a buscar músics. I en aquests quatre anys que han transcorregut des d'aleshores els músics s'han convertit en grup. Hem tingut molta sort, perquè hem tingut moltes actuacions, els músics s'han implicat molt i hem pogut començar a rodar el repertori en directe, de forma que quan ha arribat l'hora de gravar, els temes estaven gairebé tancats.

Compara com sonen ara els temes de *Tribus* en directe a com sonaven en el disc... Jo trobo que la diferència és molt gran i ara m'agraden molt més. Amb *Viva quien sabe querer*, aquest procés de refinament, de treball sobre els temes, l'hem pogut fer, afortunadament, abans de gravar-los i per això sona més fresc i més viu. Jo penso en els meus ídols de tota la vida, Genesis o Crosby, Still & Nash, que quan escoltaves els seus discos quasi podies sentir el grup tocant. Ara totes les gravacions digitals estan perfectes de so, però no tenen vida, no tenen cor, no tenen nervi... Jo volia això, i per aquesta raó vàrem gravar els quatre temes amb els Tactequé en directe. «L'havanera» està gravada a l'estudi, però amb les guitarres i la veu sonant alhora...

I és la tercera vegada que la graves. Ja ho feres amb Sardineta, després al segon disc de Mosai-co... ¿No estaves content amb les versions anteriors o tens simplement una estima especial per la cançó?

Home, la cançó és molt antiga, de quan estava amb els d'Al Tall. Era una lletra de Vicent Torrent sobre una música meua que no gravarem mai però que tocàvem en directe, i és veritat que li tinc una estima especial. Cadascuna de les versions que he gravat és un poc filla del seu temps. Amb Sardineta érem

joves i tot es tocava molt ràpid i amb molta energia. Ara l'hem feta més serena, més madura... i m'agrada més així: dos guitarres i la veu, i punt.

En *Viva quien sabe querer* criden l'atenció els tocs salseros que apareixen en algunes cançons com «Fúlgida Luna» o el final de «Brillante»... Es tracta d'una altra picadeta d'ull al teu passat?

És una conseqüència d'anar més segur, més solt... Comença a sortir tot el que portes dins. Jo, de salsa, n'he fet moltíssima –la Plateria, la Negra, la Sonora Catalana–, fins i tot vaig estudiar percussió llatina amb el Pedrito Díaz..., i això no ho pots oblidar de sobte. Igual d'aquí uns anys torno a tocar la bateria...

La bateria, potser no, però el que sí que és cert que aquest disc el protagonitzen, en bona mesura, les percussions...

Això volíem. Compto amb la col·laboració dels Tactequeté, als qui vaig conèixer per mitjà de Xavi Lozano, el flautista del grup, que toca amb ells. Tenia una setmana de concerts al Café Central de Madrid i es presentaren allà, amb la seua furgoneta, sense cobrar res. Després començarem a col·laborar amb més assiduitat, tocàrem junts a l'Espai de Barcelona, i els vaig cridar perquè posaren les percussions en alguns temes del disc.

Que són els que gravàreu en directe...

Sí, al Piano Bar de Villalba en Madrid: «Fúlgida Luna», «Brillante» y el «Baile Sanabrés».

Creus que amb *Viva quien sabe querer* exhaurixes la línia encetada amb *Tribus Hispanas*?

En absolut! He descobert un món immens. De cop i volta m'he adonat que hi ha moltíssima feina per fer i estic investigant, escoltant molt de material, treballant amb la veu i la percussió... Penso que faré un altre disc en aquesta mateixa direcció per tancar una mena de trilogia.

Resulta si més no curiós que, en tots aquests anys d'èxit i reconeixement, fins i tot internacional, la teua presència en terres catalanes haja estat ben bé testimonial. No se t'ha vist massa pels festivals –Barcelona, Algemesí, Dénia, Vic... i poca cosa més– i gairebé cap col·laboració musical, si n'exceptuem la teua participació en el disc de Calabruix, *Ením* (2000)...

Això de Calabruix va sorgir perquè el seu productor, Vicent Ferragut –programador del Musicat d'Algemesí–, és molt amic meu i em va cridar perquè hi posés unes percussions. Després, totalment a traïció, em feren cantar també una jota. Recordo que la lletra es va improvisar una mica sobre la marxa a partir de cobles mallorquines que ens dictava per telèfon la sogra del Vicent, que és de l'illa. Però sí que és veritat que no em criden massa, no. Em sembla, però, que ni a mi, ni als de casa. Tinc la impressió que el folk a Catalunya no està massa ben tractat, sobretot si el comparem amb el tracte que reben aquestes músiques a Euskadi o a Galícia, sense anar més lluny... És una llàstima. Hi ha festivals importants, com aquest de Vic, però molt em temo que després falta continuïtat, falten sales...

Potser falta creure's-ho.

Doncs possiblement siga això.

ARXIU

Al Tall, *Quan el mal ve d'Almansa*, Anec-Dial, 1979

Després d'haver col·laborat esporàdicament en els directes del grup i d'haver participat en la gravació del *Posa vi...*, Eliseo s'incorpora de ple a la formació per a la gravació de la que havia d'esdevindre la seua obra senyera i la seua intervenció no és, ni molt menys, circumstancial: a més de tocar totes les percussions, fa els arranjaments d'alguns temes —«Lladres», per exemple— i és l'autor de la música d'altres dos: «Processó» i «Nuclears? No, gràcies».

Sardineta, *Sardineta*, Sauce-Belter, 1979

Superada l'etapa d'exploracions més o menys afortunades en frontera entre el jazz i el rock progressiu, els músics de l'ona laietana giren els ulls cap a sonoritats més populars: les músiques tradicionals, la rumba o la salsa comencen a penetrar descaradament en les seues interpretacions i surten

formacions com l'Orquesta Mirasol o La Rondalla de la Costa. Una derivació d'aquesta darrera donaria lloc a Sardineta, fundada per Parra, Albero i Xuclà, entre d'altres. El seu únic disc conté la primera versió de «L'havanera», gravada amb un registre agudíssim de veu que reforça el seu inefable dramatismo.

La Murga, *Almanac*, Edigsa, 1981
Un dels grups seminals del folk català —d'on anys a venir sorgirien Primera Nota i, per extensió, El Pont d'Arcalís— també comptà amb Eliseo Parra en la seua etapa inicial. Seus són alguns dels arranjaments d'*Almanac*, l'àlbum amb què s'estrenaren: «Cançó de les plegadores d'olives», etc.

Mosaico, *Homenaje a Agapito Marazuela*, Columbia, 1984
Després de deixar Barcelona, Eliseo funda Mosaico i grava aquest disc d'homenatge al músic i folklorista segovià, desaparegut un any abans, amb la col·laboració d'alguns il·lustres membres de la cançó castellana: Luis Pastor, Julia León, Elisa Serna, Pablo Guerrero, les Vainica Doble, etc. La gira de presentació del disc portà Mosaico a la Trobada de Música del Mediterrani del 1985. El disc recopilatori d'aquesta edició deixa constància del seu pas pel festival amb la gravació en directe dels «Cantos de oficio».

Eliseo Parra y Mosaico, *De Raíz*, RNE, 1985

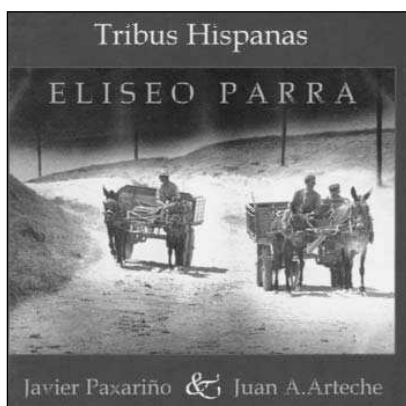
El segon disc de Mosaico aposta per una barreja de tradició i modernitat seguint l'onada d'etnopop amb què els Dissidenten, entre d'altres, estant omplint les pistes de ball de mitja Europa. Ritmes programats, sintetitzadors i baix elèctric es combinen així amb instruments acústics en un disc que ha envellit una mica tot i contenir temes d'extraordinària qualitat, entre ells, una nova versió de «L'havanera» i la meravellosa «Jota des d'ací», retitulada «El silenci d'estimar» en la seua revisió de *Tribus Hispanas*.

Eliseo Parra, *Al-bedrí*, 1993
Disc de circumstàncies, però no per això exempt de la solvència i el savoir faire d'Eliseo, que recull un seguit de peces extretes, inspirades o amb reminiscències dels repertoris musicals arabigo-andalusins, entre les quals destaca una «Cançó d'espolsar ametles» procedent del folklore balear.

Eliseo Parra, *Arraigo*, RNE, 1994
 Disset temes de la tradició musical de Salamanca interpretats amb abundant aparell electrònic i concebuts inicialment com a música de fons per a un vídeo turístic en el que és, possiblement, el seu treball més prescindible.

Eliseo Parra y Jose María Fraile, *Arboleras*, Tecnosaga, tres volums (1996, 1998 i 2000)
 Sota la direcció de la investigadora israeliana Susana Weich-Shahak, Parra y Fraile, que treballen plegats des de fa un munt d'anys –han editat diversos llibres sobre el folklore de la província de Madrid–, es submergeixen en la més pura tradició sefardita i publiquen aquests tres volums dedicats a reproduir-ne una petita part del seu vastíssim repertori musical: el primer aborda el cançoner i les cobles; el segon, el romancer, i el tercer, el repertori noucentista d'adaptacions de cuplets i cançons de moda. El so és auster, purista i Eliseo s'hi limita a aportar les seues considerables prestacions instrumentals (ud, saz, gumbús, percussions) i vocals.

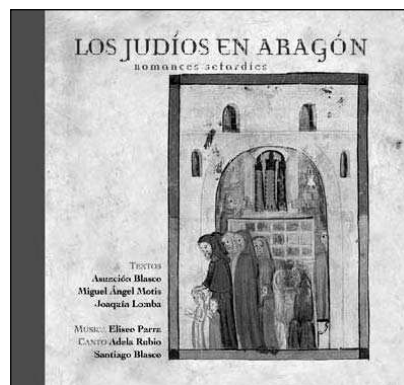
Eliseo Parra, *Tribus Hispanas*, Música sin fin, 1998
 Produït per Juan A. Arteche i amb la participació còmplice –i inductora– de Javier Paxariño, Eliseo grava una de les seues obres mestres i és descobert, definitivament, pel gran públic. I això que es tracta d'un disc amb escasses concessions comercials. Conté un cant d'estil valencià –un u i dotze–, magníficament

encastat dins d'unes variacions sobre un fandango castellanenc, i la versió definitiva d'«El silenci d'estimar», una jota que, per a l'autor d'aquestes ratlles, constitueix un dels cims de la cançó en català de tots els temps.

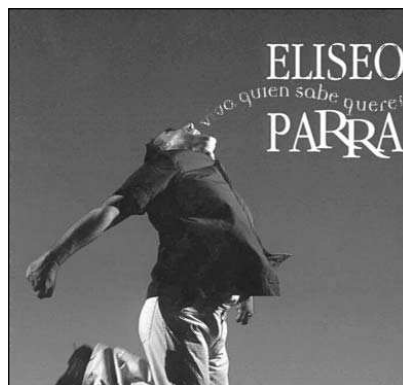
Eliseo Parra, *La boda estorbada*, Música sin fin, 1999, edició no comercial
 Gravació del 1995 que conté una *suite* per a orquestra i instruments tradicionals, estrenada el 1996, amb el nom de *Romance*, en el Teatro de la Zarzuela de Madrid pel Ballet Nacional i l'Orquestra Sinfónica de Madrid. Recentment, Eliseo ha tornat a fer música per a l'escena en col·laboració amb la Compañía Nacional de Teatro Clásico: *Peribañez y el comendador de Ocaña*, la gravació de la qual encara no ha estat publicada.

DD.AA., *Chicotén 3. La fiesta en Teruel*, Prames, 2000
 Acompanyat d'un veritable escamot d'avantguarda de les músiques d'arrel aragoneses –Carmen París, Ángel Vergara, Roberto Serrano, Luis Miguel Bajén, Ronda de Boltaña...–, Eliseo intervé lliurement sobre els repertoris festius dels pobles turolencs i enllesteix una obra vibrant, complexa, colpidora, amb aquell equilibri de tradició i modernitat que només sembla comparèixer als clàssics. Acompanya el CD un llibret de cent vint pàgines amb textos sobre les festes de Terol i les seues músiques.

Eliseo Parra, *Los judíos en Aragón. Romances Sefardíes*, Prames, 2001
 Enèsim retorn a les músiques sefardites, després dels seus treballs amb Àngel Carril –*Trezo sefardita*– i el ja esmentat amb Chema Fraile –*Arboleras*–, en un llibre-disc on Eliseo fa els arranjaments musicals de tretze romanços tradicionals que interpreta acompanyat d'Adela Rubio i Santiago Blasco.

Eliseo Parra, *Viva quien sabe querer*, Boa, 2001
 Consagració definitiva del nou Eliseo Parra amb un disc que corregeix les poques febleses que patia el *Tribus*, especialment pel que fa al disseny de producció. Amb un repertori conformat per alguns temes veritablement sensacionals –«Brillante», «El reloj de Valdettorres», «La cigüena»–, un tractament que és capaç de fer, per exemple, que una salmòdia de vora nou minuts esdevinga excitant –«Ruiloba»–, i una desimboltura en les interpretacions que delata l'estat de gràcia del seu artífex, *Viva quien sabe querer* ens reserva, a més, una tercera versió de «L'havanera», cantada amb una malenconia serena i esborronadora que fa –efectivament– odioses les comparacions.

